

Părerile exprimate în această privință sînt în general juste și nu implică discuții. Ocupîndu-se însă de sistemul conjugării verbului din slava comună (p. 40, 41), autorul trece în revistă o serie de elemente noi apărute în comparație cu sistemul din indoeuropeană. Credem că printre categoriile temporale, dispărute în această perioadă, ar trebui amintită și cea a vechiului perfect indoeuropean — păstrat în vechea greacă cu reduplicație $\lambda\acute{\epsilon}\lambda\upsilon\alpha\alpha$ — și transformat în latină prin alipirea vechilor terminații la temele aoristului dispărut — $dix - i$ ¹.

Capitolele IV și V sînt consacrate examinării situației limbii polone înainte de așa numita perioadă scrisă, care începe odată cu sec. al XIV-lea. Această perioadă e împărțită în două: Prima datează pînă la începutul sec. al XII-lea în care, în urma transformărilor fonetice, se fixează sistemul de bază al foneticii limbii polone. Ca rezultat al acestor transformări, în cadrul declinării substantivelor se cristalizează criteriul împărțirii pe genuri, începe procesul dispariției declinării substantivale a adjectivelor, iar conjugarea rămîne în forma moștenită din slava veche.

În a doua perioadă, sec. XII și XIII, apar unele elemente de limbă în textele scrise latinește ca „Bulla protekcyjna”, care prezintă o importanță deosebită pentru stabilirea sistemului fonetic al limbii polone.²

În cursul acestei perioade schimbările survenite în fonetică se limitează la închideri, contracții și alungiri de vocale în anumite poziții, inmuieri și asimilări de consoane, fixarea accentului etc.

În domeniul morfologiei nu există schimbări esențiale, în afară de cele privitoare la imperfect și aorist. „Probabil că la sfîrșitul sec. al XIII-lea aoristul se forma numai dela verbe perfective, iar imperfectul numai dela verbe imperfective” (p. 60). Considerăm că această afirmație este de domeniul ipotezei — avînd în vedere că stabilirea unor forme existente încă în sec. al XIV-lea ca aparținînd imperfectului sau aoristului constituie încă o problemă deschisă pentru lingvistica poloneză. Dacă ar fi așa, cum presupune autorul, problema aceasta s-ar putea rezolva relativ ușor prin determinarea aspectului formei respective. Deși dispariția totală a imperfectului și aoristului are loc în sec. al XIV-lea tratat în cap. VI, la sfîrșitul acestui capitol autorul analizează limpede cauzele care au dus la îndepărtarea acestor două timpuri. Trebuie însă menționat că rolul principal în acest proces l-a avut categoria aspectului, căreia îi corespundea mai bine formele timpului trecut compus — întrucît nu mai implicau confuzii din cauza asemănărilor de formă ca în cazul imperfectului și aoristului.

Perioada cea mai importantă pentru cristalizarea limbii polone în forma actuală este tratată în cap. VI — perioadă care începe odată cu sec. al XIV-lea și ține pînă la jumătatea sec. al XVI-lea. În acest timp, datorită apariției multor texte în limba polonă — intrate în circulație — procesul dezvoltării și ieșirii limbii polone din formele vechi se accelerează simțitor. În această perioadă au loc schimbări foarte importante în sistemul gramatical al limbii ca: a) — morfologic — dispariția completă a imperfectului și aoristului,³ dispariția dualului, deplina cristalizare a declinărilor împărțite pe genuri și nu pe teme... b) — fonetic — stabilirea notării diferite a celor două vocale nazale, simplificarea diferitelor forme flexionare prin diferite procese fonetice etc., schimbări care duc la stabilirea sistemului gramatical al limbii polone.⁴

În sprijinul diferitelor afirmații autorul aduce un bogat material lingvistic constituit din fragmentele celor mai importante texte apărute în această perioadă.

¹ După cum afirmă lingvistica sovietică A. Десницкая, *Вопросы изучения родства индоевропейских языков*, Moscova — Leningrad, 1956, p. 13, în slava veche nu s-a păstrat decît o singură formă — $\text{—} \text{дѣдѣ}$, — pe care o consideră ca aparținînd vechiului perfect.

² Bulla protekcyjna — 1136 — cuprinde cca 400 de nume de persoane și localități.

³ Ultimile două forme de aorist apar în anul 1401 — wynidziecha și ukradziecha .

⁴ După cum se exprimă însuși autorul în prefața lucrării, „... limbă literară de mai tîrziu nu va avea prea multe de schimbat în acest sistem.” (p. 8).